

LBRIS

We know
books

Gheorghe Filip

Trâmbița primului înger

Editura Hoffman

Nu știu cine a gândit orașul. Poate că prin arhivele primăriei s-or fi găsimd niscai documente, care să mărturisească și anul întemeierii și numele celui care îl va fi văzut mai întâi în închipuire și după aceea îl va fi coborât aici, în câmpie. Trebuie să fi fost vreun inginer străin cu nume greu de pronunțat și, de aceea, la fel de greu de reținut.

Eu unul, însă, refuz să cred că poate exista o minte – mai ales una inginerească – atât de lipsită de simțul geometriei, al proporțiilor, al unei aritmetici elementare, atât de uitucă și, poate tocmai din cauza asta, atât de întortocheată. Pentru că străzile au ieșit fără nici o noimă, fără nici o rânduială, așa încât mai degrabă cred că orașul a fost croit de întâmplare, o întâmplare care atunci pesemne învăța să deseneze, fără să aibă habar de riglă, de compas, cu o mână șovăitoare de copil ale cărui litere ies strâmbe, deformate și se leagă în cuvinte imposibil de descifrat. Parcă sunt desprinse dintr-o scriere veche, care încă își așteaptă șampolionul spre a-i dezlega misterul.

Spun asta, pentru că străzile sunt total imprevizibile. Sunt făcute numai din linii curbe, din arcuri de cerc, încep, se întretaie și se termină când nu te aștepți, de parcă nu sunt rezultatul gândirii cuiva, ci al unei încăierări oarbe, al unei încălecări de orgolii greu de înțeles. Întregul oraș este un imens labirint, în care și cel trăit de-o viață aici se poate rătăci. Îmi închipui cât de greu le va fi fost edililor să dea nume acestor străzi pentru a le deosebi între ele, pentru a pune

cât de cât ordine în harababura asta și să numeroteze casele pentru ca eventualele scrisori sau colete să ajungă unde trebuie, ca legăturile cu lumea să nu se scurtcircuiteze. Locuitorii înșiși vor fi avut probleme în a-și preciza adresa, cine știe dacă pentru asta nu vor fi avut nevoie de niște detalii suplimentare sau, poate, odată cu trecerea timpului nu se vor fi obișnuit și nu vor mai fi dat atenție acestor lucruri. La urma urmei, pentru ei era important că sunt cetățenii acestui oraș și se vor fi consolată cu gândul liniștitor, cine vrea cu tot dinadinsul să îi găsească, îi va găsi.

Probleme vor fi fost și cu circulația, mai întâi a droagelor și căruțelor, mai apoi a mașinilor din ce în ce mai multe. Cu atâtea intersecții neașteptate nu era zi fără accidente, care dădeau serios de lucru și spitalului, dar și service-urilor, care deveniseră o afacere rentabilă. De aceea, se înmulțiseră, așa cum crescuse în timp și numărul farmaciilor, dar și al filialelor de bănci la care apelau în disperare de cauză, ca loviți de nenorocire.

Cele mai multe erau, însă, cârciumile, menite probabil să risipească amărăciunea localnicilor, să-i facă să simtă mai ușoară povara zilei de mâine și, de ce nu, să vadă viața un pic rozalie. Nu era butic, care, pe lângă biscuiți, gumă de mestecat și butoaie de plastic, să nu aibă și sticle cu băuturi de toate culorile, care umpleau rafturile. Fiecare avea cel puțin câteva mese în jurul cărora se strângeau târgoveții, cei mai prididiți de griji începând de la primele ore ale dimineții. În cele câteva ceasuri pe care le petreceau acolo fumau și vorbeau despre steaua pipernicită a destinului lor, despre nenorocul, care se ținea scai de ei, despre multele renunțări, despre drumurile, care nici nu se croiau bine, că se și înfundau. Erau niște prigoniți de soartă. Apoi vorbele începeau

să scadă, să se tulbure, până când dădeau în bolboroseală.

Atunci, unul își amintea de creanga de măr a vecinului, care i se legăna mult peste gard și îi umbrea cele câteva zambile, care se ofileau înainte de a le veni sorocul, și începeau cearta, care se încheia adesea cu înjurături și cu câte o scurtă încăierare. Se împăcau bombănind, plecau împleticindu-se și pentru a-și mai potoli tremurul genunchilor, care cloncăneau și se îndoiu anapoda, se opreau la toate crâșmele, care le ieșeau în cale, așa încât nu se știe când și cum ajungeau casă. În dimineața următoare erau, însă, din nou la datorie.

Sunt doar câteva motive pentru care nu cred că orașul va fi fost gândit de cineva, că va fi apărut aici vreun inginer, vreun arhitect, care, ridicat în scări, va fi cuprins cu agera-i privire locul, îi va fi dat cu pasul, cu compasul, apoi va fi trudit zile și nopți de-a rândul la planșele lui pentru a-i rândui înfățișarea viitoare. Mai de grabă cred că va fi fost mai întâi vreun ins, care nu-și va fi găsit bine capului prin alte părți și, ademenit de liniștea câmpiei, va fi făcut aici, cu ce va fi găsit la îndemână, prima casă. Apoi, în timp, i s-au adăugat alții, și alții, fiecare având grijă ca acareturile lui să nu fie ascunse de cele ale vecinului, ci să iasă un pic mai în față, la vedere. Așa s-ar explica, poate, curbele astea nesfârșite, imprezvizibile și obositoare în monotonia lor, care au dus în cele din urmă la întortocherea de astăzi. Un oraș făcut din paranteze.

Ceva mai aerisit a rămas centrul, acolo unde s-a ridicat primăria, o clădire înaltă, cu etaj, cu trei intrări și cu multe culoare întunecate pe care, dimineața și după prânz zumzăie funcționarii, care fumează și beau cafele. Acolo e inima orașului, care și-a păstrat netulburată cadența bății-

lor, acolo e creierul, care nu aștește și de aceea nici nu visează, acolo e brațul, care ordonează prezentul și se străduiește să îndepărteze ceața de pe chipul viitorului.

Și totuși, orașul pare să țină încă la înfățișarea sa din tîi, copleșit pesemne de nostalgie și de parfumul vremilor apuse. Lucrurile noi n-au reușit să-i clatine încremenirea și nici să schimbe vizibil viața localnicilor. Farmaciile și băncile le-au sporit îngândurarea și temerile, compensate întrucîtva de vioiciunea adusă de crășme și de jocurile de noroc.

Altfel, viața era veselă, mai ales că în puținii arbori în stâlpii de iluminat din zona centrală fuseseră agățate difuzoare, care împrăștiau zi și noapte o muzică săltăreață. Panourile de afișaj erau pline cu portretele celor care se voiau binefăcătorii orașelor, străzile erau animate, oameni cu sacoșe, oameni fără sacoșe, pisici abandonate și câini vagabonzi. De mai pretutindeni răsuna câte o sudalmă, o înjurătură și era invocat în gura mare numele organului masculin, de parcă necheza pe-aici zeul egiptean al fertilității. Lucrul acesta devenise atât de obișnuit, încât și femeile îl foloseau cu naturalețe. Era ca o permanentă strigare peste deal.

Știu toate astea, pentru că și eu mă număr de mult printre oamenii locului. Am venit aici ca dascăl tânăr, plin de visuri, de emoții și speranță. Eu eram băiat de țară, născut și crescut la sat și avusesem o copilărie fericită în inconștiența ei, pentru că atunci, în sfînta mea naivitate puneam semnul egal între bogați și săraci, între sinceritate și viclenie, între bunătate și răutate. Abia mai târziu am descoperit că viața era mult mai complexă decât o simplificam eu, că

lumea e mult mai parșivă decât pare, că loviturile cele mai crunte le poți primi nu de la dușmani, ci de la prieteni.

Fericirea mea se întemeia la vremea aceea pe libertatea deplină. Singurele constrângeri veneau dinspre părerile de rău ale mamei, care efectiv mă dureau și dinspre glasul tatei, care mă dojenea uneori, avînd grijă să îmi explice unde anume greșeam. În rest, simțeam imediat nedreptatea și reacționam. Dar toate astea au rămas de mult în urmă.

Orașul nu s-a potrivit, însă, cu speranțele mele. Mi s-a părut urât, încurcat ca un ghem, care, făcut din fire anapoda, nu se poate desfășura, am avut senzația că timpul nu îl ia în seamă, nu îl ia cu el în curgerea lui, că îl lasă în urmă sub un cer mohorât, medieval. Avea un aer vetust, de bătrîn încăpățânat, care nu se lasă scos dintr-ale lui, dovadă că nu voia să se despartă definitiv de satul, care fusese cândva, pentru că mai păstra, îndeosebi pe margini, ulițe de pământ, fără apă și canalizare, iar pe străzile întortocheate, năpădite de buruieni, care nu se sfiau să străpungă asfaltul, pe lângă trotuare se mai cunoștea urma vechilor șanțuri, pe unde își făceau veacul pisicile, încercând să vâneze porumbei sălbatici și găinile gospodariilor.

Într-un anume fel se modernizase totuși, pentru că se întîmplau și aici lucruri, care se petreceau în mai toate orașele. Era modalitatea lui de a ține pasul cu vremea. Adică se produceau adultere, despărțiri scandaloase, care animau viața tîrgului, încăierări între bărbați, soldate uneori cu câte o înjunghiere mortală, certuri homerice și păruiele între muieri frustrate, pe care însingurarea le împingea să-și facă singure dreptate, se mai jefuiau niște bătrâni rămași singuri și neputincioși în casele lor, se mai furau niște oglinzi re-

trovizoare și ce lucruri își mai lăsau unii prin mașini. Astea erau evenimentele, care țineau treaz orașul, scoțându-l din amortire și dând astfel un farmec trist lăncedei sale vieți.

Lor li se adăugau la răstimpuri campaniile electorale, care se desfășurau violent, pe fondul unor imprecășii, care puneau în stare de beligeranță toate organele genitale. Între lumea în care mă mișcam și aceea din mintea mea, adunată din cărți, era o distanță cosmică. Toate închipuirile mele frumoase se învinețeau din pricina izbirii de aceste ziduri cenușii, pasărea gândului, rănită, nu mai putea să-și ia zborul și simțeam că toată schelăria mea lăuntrică începea să scărțăie, să se descheoleze și să se prăbușească bucată cu bucată, afundându-se în mlaștina asta sulfuroasă, înverzită de mătasea broaștei.

Îmi spuneam că o să mă salvez închizându-mă în profesia mea, alungând umbrele din privirile copiilor, înșeninându-le și ajutându-i să descopere o altă lume, cu totul altfel, în care vor vrea să trăiască. Dincolo de asta, eram hotărât ca, după cel mult un an să plec, poate chiar la o școală undeva într-un sat de munte, departe de *zgomotul și furia* orașului, pe niște plaiuri însorite, așternute sub arcada veșniciei, pe unde umblă în răcoroasele dimineți de vară Dumnezeu.

Dar, cum mai totdeauna cineva ne distorsionează visurile, ni le întoarce din drum, mi s-a întâmplat un lucru la care nici nu mă gândisem. M-am îndrăgostit! Ileana era bibliotecară, rămasă pe post în virtutea inerției, pentru că școala fusese liceu, dar, din lipsă de elevi, liceul se desființase. Îmi petreceam multe ceasuri în bibliotecă, nici nu aveam unde mă duce în altă parte, Casa de cultură fusese transformată în cârciumă, de ani de zile nu mai venise nici un spec-

tacol – a fost o dată o încercare, dar nu s-au vândut decât vreo cinci bilete – iar biblioteca de-aici pur și simplu dispăruse. Tinerii, câți mai erau în oraș, pentru că foarte mulți plecaseră fie prin țară, fie mai ales în străinătate, nu aveau la îndemână, ca distracție – care ocupa, de fapt, tot timpul liber – barurile. Un restaurant dăduse câteva seri de dans, dar renunțase din cauza încăierărilor soldate cu schilodiri, mese răsturnate și sticle sparte. Oricum nu m-aș fi dus la astfel de țopăieli nocturne.

Și așa, la bibliotecă, azi o vorbă, mâine două, poimăine un zâmbet, o tresărire, o bălbăială, o bucurie care îmi făcea palmele să transpire, până când am înțeles, prea târziu, că de fapt cărțile pe care le răsfoiam deveniseră un pretext. M-am lăsat atât de prins, încât într-o bună zi m-am pomenit că o cer în căsătorie. A răspuns repede, de parcă îi era teamă să nu mă răzgândesc.

Abia acasă, în cămăruța pe care o închiriasem, m-am dezmeticit și m-am îngrozit. Ce-ai făcut, Călineață? Ești complet iresponsabil. În afară de o blegeală sentimentală, atât de străină lumii de astăzi, ce aduci tu în această căsnicie? Luna de pe cer, praful de pe tobă. Nimic care să dea liniște și siguranță.

Apoi, toate aceste îngrijorări s-au evaporat, lăsând ecranul viitorului să tremure alb, ca la sfârșitul unui film. Filmul meu abia începea. Dragostea era deasupra tuturor temerilor și refuza orice tentativă de calcul meschin la urma urmei, pentru că iubirea, atât de plăcută lui Dumnezeu, nu face casă bună cu matematica. Pluteam, gânguream ca un pui golaș într-un cuib, care nu era al lui, mă încredințam pur și simplu vieții, lăsându-i libertatea de a face ea ce vrea cu mine. Și viața, așa cum le potrivește ori le încurcă ea pe

toate, m-a dus ginere în casă, înconjurat de doi socri mândri nevoie mare că fata lor se măritase cu un profesor.

Și așa am devenit măzgăonean, măzgănean sau măzgăniot, naiba mai știe, cu acte în regulă. Fiindcă, am uitat să vă spun că orașul se numea Măzgăoani, zice-se după numele ușor ciudat al celui care ridicase o coșmelie de fapt – două odăi despărțite de o tindă – care fusese transformată în casă memorială. Era memoria vie a orașului, ca să nu uite pesemne de unde a plecat și unde a ajuns.

La scurtă vreme postul Ilenei s-a desființat. A fost o adevărată dramă. Obişnuită să își ia geanta pe mână și să plece în fiecare zi de-acasă, să inventarieze cărți, să ia câte un braț să le împartă prin clase și să le strângă după aceea așa cum le dăduse, nu-și mai găsea locul. Nu se putea pierde în vânzoleala, ca o bătută pe loc, a treburilor gospodărești, pe care oricum la făcea maică-sa, umbra nervoasă din cameră în cameră, stricând de fapt ordinea la care trudise altcineva. Apoi, în ciuda stăruințelor mele și a grijuliilor părinți, a început să-și caute de lucru. O lua de dimineață, trecea pe la tot felul de firme, niște amărăciuni, cele mai multe pentru supraviețuire, voia o slujbă de birou, dar de unde birou la amărăștenii ăștia, care vindeau băuturi, țigări și sare grunjoasă. Se întorcea spre prânz, obosită, decepționată, atunci realizând parcă precaritatea Măzgăoanilor.

Inclusiv relația noastră se tensiona, se învolburau pe cerul ei niște nori întunecați, străbătuți de fulgere și spartți uneori de tunete. Sufeream, nu eu eram cauza acelor răbufniri, n-aveam nici o vină pentru ce se întâmplase și mi se părea că tărașenia asta trebuia, de fapt, să ne apropie. Aveam senzația, confuză, ușor dureroasă, că sentimentalismul meu e în derută, că iubirea se clatină, franjurată de întetirea unor vijelii iscate din senin.

N-aveam de unde să știu că în curând o voi lua pe urmele Ilenei și, ca un responsabil cap de familie, voi bate cu îndârjire la pricăjitele porți măzgăonene.

Mai rămăseseră în oraș câteva gimnazii și un singur liceu. Asta, pentru că erau din ce în ce mai puțini copii. Tot mai mulți tineri, căsătoriți sau nu, plecau încotro vedeau cu ochii, atrași de un mâine mai sigur decât aici și ori își luau copiii cu ei, ori făceau copii pe-acolo, în provizoratul acela unde până la urmă prindeau rădăcini. Se întorceau din ce în ce mai rar, nu le mai plăcea orașul în care crescuseră și se uitau la oameni cu compasiune, fiindcă se complăceau în a fi prizonierii unei încremeniri, care se închidea peste ei ca un bloc de gheață.

Timpul – am mai spus asta, dar e o idee, care mă obsedează – părea să aibă aici un rol esențial. Trecea pe lângă oraș, pe deasupra lui, lăsându-l mereu în urmă, ca pe o mașinărie pe care ai scos-o din priză, fără să-l conecteze la schimbările, care se produceau pretutindeni. Îl izolase cumva. Apoi m-am gândit că poate nu timpul e de vină, ci oamenii, că ei au rămas, de fapt, în vechile tipare din care nici nu puteau, nici nu voiau să iasă, că în ei exista o rezistență la schimbare datorată fie obișnuinței, fie comodității, fie unei condamnable lipse de îndrăzneală.

Nici copiii nu erau așa cum mi-i imaginasem și cum i-aș fi dorit eu. Părea că nu vibra în ei curiozitatea aceea specifică vârstei, acel iscoditor *de ce* ca o bătaie stăruitoare la porțile cunoașterii, că nu semănau cu scoica aceea în care se deslușește vuietul mării. Vuietul vieții. Toate strădaniile și blândețile mele exigente păreau pentru ei o corvoadă. Nu dibuisem în ei resortul acela, care să-i urnească, să le pună